

KOLOZSVÁRI KRISZTINA¹ – PILLÓK PÉTER²

Élni és megélni

A magyar fiatalok életkörülményei

Absztrakt

Jelen tanulmány a magyar fiatalok önállósodási folyamatát vizsgálja a munkaerőpiaci integráció, az anyagi helyzet és a lakhatási lehetőségek tükrében, az ifjúságkutatás 2024-es és a korábbi adatfelvételi hullámok trendjei alapján. Az eredmények rávilágítanak arra, hogy a 2020 és 2024 közötti makrogazdasági kihívások ellenére a fiatalok munkaerőpiaci aktivitása és foglalkoztatási stabilitása erősödött, a pályakezdési fázis lerövidült, az elhelyezkedési esélyek szubjektív megítélése pozitív irányba mozdult el. Ezzel párhuzamosan a fiatalok objektív pénzügyi tudatossága és eszközellátottsága folyamatos bővülést mutat. Noha a lakáspiaci árak emelkedése és az inflációs környezet bizonytalanságai mérsékelik a jövőbeli anyagi kilátások optimizmusát, a fiatalok magas szintű alkalmazkodókészségről (rezilienciáról) tesznek tanúbizonyságot. Az elemzés rávilágít arra a kettősségre, amely a javuló objektív életkörülmények és a külső makrogazdasági tényezők miatti visszafogottabb szubjektív biztonságérzet között feszül, továbbá bemutatja az életkor, a végzettség és a településtípus szerinti legfontosabb különbségeket.

Kulcsszavak: önállósodás, posztadoleszcencia, permakrízis, munkaerőpiaci integráció, anyagi helyzet, lakhatás, reziliencia

¹ Kutatási tanácsadó, Századvég.

² Tanszékvezető, egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem; kutatóintézeti igazgató, Századvég.

Bevezetés

A posztindusztriális társadalmakban – így Magyarországon is – az elmúlt évtizedekben jelentősen meghosszabbodott a fiatal életszakasz. A tanulmányok kitolódásával későbbre tolódik a munkavállalás, a gyermekvállalás és az első lakás megszerzése. Ennek következtében egyre több fiatal marad bizonyos szempontból szülőktől függő helyzetben.^{3,4} A szakirodalom ezt az átmeneti, a fiatalkor és a felnőttkor közé ékelődő életszakaszt „posztadoleszcenciának” nevezi.⁵ Az Eurostat⁶ adatai jól mutatják, mennyire eltérő Európában az önállósodás időzítése: míg Finnországban átlagosan 21 évesen költöznek el otthonról a fiatalok, addig Horvátországban ez az életkor meghaladja a 31 évet.⁷ A magyarországi fiatalok valahol e két szélsőérték között helyezkednek el: az önállósodás jellemzően 27 éves korra tehető.⁸ Ez történelmi léptékben is jelentős változás, hiszen 1990 és 2011 között látványosan nőtt a szülőkkel élő fiatalok aránya.⁹

A felnőtté válásnak számos dimenziója van, és korántsem magától értetődő, hogy az emberek melyik főbb életeseményt (elköltözés, munkavállalás, komoly párkapcsolat vagy gyermekvállalás) tartják a legmeghatározóbbnak. Spéder és munkatársai¹⁰ európai összehasonlító elemzése szerint az északi országokban (Dánia, Finnország, Svédország, Norvégia), valamint Hollandiában az elköltözés önmagában a legerősebb szempont abban, hogy valakit felnőttnek tekintsenek. A legtöbb országban – köztük Magyarországon is – azonban az első munkahely megszerzését tekintették ekkor a felnőttkorba való átlépés „küszöbének”.¹¹ Ezek a tényezők azonban napjainkban nem válnak el ilyen élesen egymástól: a munkaerőpiaci integráció, a stabil, kiszámítható jövedelmi helyzet és az elérhető lakhatási viszonyok együttesen alakítják a fiatalok önállóvá válásának folyamatát. Ráadásul életútjukat tekintve a korábban tapasztalt lineáris életszakaszok helyett a fiataloknál ciklikusság, illetve párhuzamosság látható.

3 Dusa et al. 2025; Angelini et al. 2022; Spéder et al. 2014.

4 Jelen tanulmány nem vizsgálja azt, hogy milyen okokból vagy milyen szakaszokban folytatódott az életkori kitolódás, ugyanakkor csak említőlegesen: a második demográfiai átmenet, a fogamzásgátlási módszerek elterjedése és a nők munkaerőpiaci lehetőségeinek bővülése, valamint mindezzel összhangban az élet-hosszig tartó tanulás népszerűsödése és az individualizmus mind-mind olyan folyamat, amely hozzájárult a karrierutak destandardizációjához.

5 Vaskovics 2000.

6 Eurostat 2024.

7 A szülőkkel együtt élő felnőtt gyermekek aránya több uniós tagállamban is emelkedett az elmúlt húsz évben, tehát jellemzően nem magyar sajátosságról beszélünk.

8 Eurostat 2024.

9 A szülőkkel élő 20–24 évesek aránya 50-ről 77 százalékra, a 25–29 éveseké 20-ról 48 százalékra, a 30–34 éveseké pedig 11-ről 21,5 százalékra emelkedett (Harcsa–Monostori 2012; Medgyesi–Nagy 2014). 2019-ben már a 18–34 évesek 62 százaléka lakott együtt a szüleivel (KSH é.n.).

10 Spéder et al. 2014.

11 Megmutatkozik ez például abban, hogy a munkaerőpiacon való elhelyezkedést követően sem hagyják el rögtön a szülői házat (KSH 2019).

Az önállósodás kitolódása nem feltétlenül jelent hátrányt. Murinkó¹² kutatása arra mutat rá, hogy azok a fiatalok, akik hosszabb ideig tanulnak, később több területen is előnyre tesznek szert: könnyebben találnak jó munkahelyet, hamarabb költöznek el otthonról, és hamarabb is köteleződnék el tartós párkapcsolat mellett. Az önálló életkezdés tehát nem pusztán demográfiai időzítés kérdése, sokkal inkább egy összetett, minőségi folyamat, amelyben a befektetett idő – megfelelő társadalmi és gazdasági feltételek mellett – hosszabb távon megtérülhet.¹³ Mindez azonban csak olyan társadalmi-gazdasági környezetben valósulhat meg, amely stabil, kiszámítható, és képes támogatni a fiatalok előrehaladását. Az elmúlt években éppen ezek a külső feltételek gyengültek meg: a 2020 utáni időszakot meghatározó, egymásra rakódó válságok – Covid-19-járvány, orosz–ukrán háború, energiapiaci sokk és elhúzódó infláció – olyan környezetet teremtettek, amelyben a fiatalok mindennapi életfeltételei tartósan bizonytalanokká váltak. A permakrízis hatására folyamatos alkalmazkodást érzékelünk: a fiatalok fogyasztási szokásai, munkához való viszonya, valamint a lakáshoz jutási lehetőségek megítélése is átalakulni látszik.

Jelen tanulmányban az ifjúságkutatások adatainak felhasználásával arra a kérdésre keressük a választ, hogyan alakult a magyar fiatalok munkaerőpiaci, anyagi és lakhatási helyzete 2020 és 2024 között; milyen különbségek figyelhetők meg életkor, iskolai végzettség és településtípus szerint; és hogyan függ össze mindez a jövőbe vetett bizalommal. Tanulmányunk fő megállapítása, hogy miközben a fiatalok munkaerőpiaci integrációja és pénzügyi erőforrásai erősödtek, a lakhatás megfizethetősége romlott, és a jövőbeli anyagi kilátások megítélése visszafogottabbá vált. Az objektív helyzet és a szubjektív biztonságérzet között ezért egyre érzékelhetőbb eltérés alakult ki.

Az önállósodás mint életúti folyamat és a permakrízis mint jelenkori környezet

Tanulmányunk gondolati magját az önállósodás – vagyis a felnőtté válás – folyamata adja. A szakirodalom szerint ez nem egyetlen időponthoz köthető esemény, hanem hosszabb-rövidebb ideig tartó folyamat,¹⁴ amelynek több, egymástól részben függetlenül alakuló dimenziója van: biológiai (nemi érés), pszichés (tudatosság, felelősségvállalás, döntéshozási képesség, jövőtervezés), szociológiai-társadalmi (szülői háztól való elköltözés, gyermekvállalás, tanulmányok befejezése, munkavállalás és anyagi függetlenség), valamint jogi (nagykorúság elérése) érett-

¹² Murinkó 2019.

¹³ Kolozsvári–Pillók 2022.

¹⁴ Somlai 2007.

ség.¹⁵ Ezek közül a jogi dimenzió az egyetlen, amelynek konkrét időpontja van, minden más hosszabb, részben visszafordítható folyamat, amely az egyéni életút ritmusához igazodik (például szülői házba való visszaköltözés).¹⁶ Jelen tanulmány a felnőtté válás szociológiai-társadalmi értelemben vett dimenziói közül hármat vizsgál részletesen: a munkaerőpiaci integrációt, az anyagi függetlenséget és a lakhatást. A szakirodalom szerint ezek egymást feltételező, szorosan összefonódó folyamatok, amelyek együtt alakítják, hogy egy fiatal mikor és milyen körülmények között válik ténylegesen önállóvá.¹⁷

A 20. század végétől az önállósodás folyamatában az egyes életesemények időzí-
tése és sorrendje fokozatosan destandardizálódott: a korábban viszonylag gyorsan és meghatározott sorrendben egymást követő életesemények – tanulmányok befe-
jezése, első munkahely, önálló lakhatás, családalapítás – mára párhuzamossá, cikli-
kussá váltak.¹⁸ Ez a strukturális változás fokozatosan átírja a fiatalság életútját. Míg
a hagyományos, lineáris életútmodell egyértelmű társadalmi forgatókönyveket és
kiszámítható átmeneteket kínált, addig napjainkban a fiatalok folyamatos egyensú-
lyozásra kényszerülnek a különböző életesemények között, és ezáltal párhuzamo-
san jelenik meg az anyagi autonómia elérése és a munkaerőpiaci jelenlét, miközben
a szülői háztól való végleges elszakadás éveket késhet. Ez a ciklikusság ráadásul
magában hordozza a visszafordíthatóság lehetőségét is, egyfajta bumerángthatást
előidézve. Az életút ma már ugyanis nem egyirányú utca: a sikeres átmenetet
bármikor megszakíthatja egy-egy külső krízis, ami folyamatos alkalmazkodást és
a jövőtervek állandó újratervelését követeli meg. Magyarországon az elmúlt más-
fél évtizedben pontosan olyan, egymást erősítő strukturális átalakulásokon ment
keresztül a társadalom, amelyek a fiatal generációk élethelyzetét különösen érzé-
kenyen érintették. A gazdasági ciklusok gyorsuló váltakozása, a demográfiai örege-
dés, a globális és regionális válságok – a Covid-19-járvány, az orosz–ukrán háború,
az energiapiaci sokk és az inflációs hullám – kumulatív hatása olyan környezetet
hozott létre, amelyben a fiatalok mindennapi életfeltételei tartósan bizonytalan-
ná váltak.¹⁹ A 2020-as évektől kezdődően a fiatal generációk életét már nem egy-egy jól
körülhatárolható, átmeneti krízis, hanem a permakrízis²⁰ állapota határozta meg.
Ez olyan egymásra rakódó, folyamatos és egymást erősítő globális és lokális kihí-
vások sorozatát jelenti, amely a kontrollérzet gyengülésével, a tervezési horizont
beszűkülésével és a jövőbe vetett bizalom fokozatos eróziójával jár, valamint azzal,

¹⁵ Vaskovics 2000; Nagy 2018.

¹⁶ Somlai 2007.

¹⁷ Spéder et al. 2014; Murinkó 2019.

¹⁸ Somlai 2007; Jancsák 2013.

¹⁹ Jelen fejezetben nem térünk ki külön a mesterséges intelligencia okozta változásokra, de szeretnénk ezen a ponton jelezni, hogy az említett kihívásokba beleértjük a technológiai változásokat, kiemelten a mesterséges intelligencia hatását is.

²⁰ A definíció 2024-ben a polikrízist követően ütötte fel fejét, miszerint a folyamatos válság állapotában vagyunk, amelynek során egyik válságból a másikba kerülünk, anélkül, hogy az előző válság véget érne.

hogy az objektív életkörülmények alakulása és a fiatalok szubjektív biztonságérzete közötti olló tartósan szétnyílik.²¹

A szubjektív bizonytalanságérzet és a jövőkép fragmentáltsága nem csupán elméleti feltételezés: a legfrissebb hazai és nemzetközi empirikus adatok is alátámasztják ezt a trendet. A kutatások – köztük a Deloitte 2026-os *Gen Z and Millennial* kutatási jelentése²², valamint a négyévente lebonyolított ifjúságkutatás trendadatai – egybehangzóan jelzik, hogy a fiatalok legnagyobb aggodalmai között az elmúlt években elsősorban az anyagi kiszámíthatatlanság, a munkahelyi bizonytalanság és a lakhatás megfizethetőségének kérdése szerepel. A bizonytalanság egyik legfőbb következménye a korábban említett életesemények kényszerű elhalasztása. A Deloitte-kutatásban megkérdezett fiatalok több mint fele – a Z generáció 55, a milleniálok 52 százaléka – halasztott már el ugyanis fontos életeseményt (házasságkötést, családalapítást, vállalkozásindítást stb.) aktuális anyagi helyzete és/vagy a jövő kiszámíthatatlansága miatt.

A rezilienciaélmény²³ dinamikája szintén ezt a rendszerszintű bizonytalanságot tükrözi. A felmérések szerint a fiatalok alkalmazkodókészsége 2021 és 2025 között ciklikusan ingadozott, és 2024-ben érte el mélypontját, egybeesve az inflációs sokk begyűrűzésével a háztartások mindennapjaiba. Az életkori összehasonlítások rámutatnak, hogy a válságoknak való kitettség nem egyenlően oszlik meg a társadalomban. A korcsoportok közül a fiatal 18–29 évesek rezilienciaélménye ingadozott a legnagyobb mértékben, míg a negyvenes éveikben járók bizonyultak a legkiegyensúlyozottabb csoportnak. Ez a markáns különbség feltehetően az idősebb generációk nagyobb felhalmozott anyagi és társas erőforrásaira vezethető vissza, amelyek hatékonyabb védőhálót biztosítanak a makrogazdasági sokkokkal szemben. A generációs törésvonalak mellett ráadásul regionális és szociodemográfiai különbségek is kirajzolódnak: a középfokú végzettséggel nem rendelkezők és a fővárosiak mentálisan és egzisztenciálisan is rosszabbul viselték a változásokat, míg a nyugat-dunántúli régióban élők jobb alkalmazkodókészségről számoltak be a vizsgált időszakban.

A fiatalok belső megküzdési képessége és a jövővel kapcsolatos bizakodása szoros összefüggést mutat az objektív életkörülmények alakulásával, ám a kapcsolat nem lineáris, sokkal inkább hullámzó. Ha visszatekintünk az elmúlt időszakra, látható, hogy a fiatalok attitűdjei rendkívül érzékenyen reagálnak a makrogazdasági környezetre. 2012-ben például a fiatalok kifejezetten borúlátóak voltak: 58 százalékuk a gazdaság romlását várta, és többségük (51 százalékuk) valószínűsítette családjuk anyagi helyzetének romlását is. Ezzel szemben 2016-ban – a javuló gazdasági környezet és stabilabb munkaerőpiac hatására – nőtt az optimizmus, különösen

²¹ Kienzler et al. 2025; László 2025.

²² Deloitte 2026.

²³ László 2026.

a munkavállalási lehetőségekkel és az anyagi helyzettel kapcsolatban. A 2020-as évek krízisei ugyanakkor egy sajátos pszichés kettősséget hoztak felszínre. A Covid-19-járvány első évében, 2020-ban a 15–29 évesek 44 százaléka nagyon vagy határozottan bízott a jövőben, ám ezzel párhuzamosan saját mikrokörnyezetük helyzetét lényegesen kedvezőbbnek ítélték meg, mint az ország makrogazdasági kilátásait. Ez a jelenség önmagában bizonyítja, hogy a szubjektív biztonságérzet nem egyszerű leképeződése a külső valóságnak. Az MCC Ifjúságkutató Intézet 2023-ban végzett felmérése is a belső, egyéni optimizmust tükrözi: a 15–29 évesek kétharmada (70 százaléka) a jelenleginél várhatóan jobb anyagi helyzetet várt, vagyis saját élethelyzete javulását prognosztizálta.²⁴

A fiatalok láthatóan megpróbálják fenntartani a személyes ágenciájukba (egyéni boldogulásukba) vetett hitet a rendszerszintű bizonytalanság ellenére is. Ez a kettősség – az egyéni optimizmus és a rendszerszintű borúlátás – azonban nem egyedi magyar sajátosság, hanem globális és regionális strukturális trendekbe illeszkedik. Az UNICEF 2021-es globális felmérése fontos kontextust ad ehhez: míg az alacsony és közepes jövedelmű országokban élő fiatalok 64 százaléka hitt abban, hogy anyagilag jobban boldogul majd, mint a szülei, addig a magas jövedelmű országok fiataljai körében ez az arány az egyharmadot sem érte el.²⁵ Ez összefügg azzal a megnövekedett társadalmi nyomással, amelyet a mai fiatalok éreznek: mintegy 60 százalékuk szerint lényegesen nagyobb teljesítménykényszer nehezedik a mai generációkra a siker érdekében, mint egykor a szüleikre. A jövőképet meghatározó bizonytalanság és félelem mára az egész európai kontinenst áthatja. A Századvég 2026-os, 30 európai országra kiterjedő Európa Projekt-kutatása²⁶ szerint a teljes európai lakosság több mint fele (51 százaléka) úgy véli, hogy a következő generációk rosszabb életkörülmények között fognak élni, mint ők, és mindössze 17 százalékuk számít a lehetőségek érdemi javulására.

Összegzésként megállapítható, hogy az elmúlt évek eseményei és folyamatai nem csupán az objektív életkörülményeket alakítják át, hanem a fiatalok viselkedési mintázatait is: a bizonytalanság tartós jelenléte az elégedettség és a jövőbe vetett bizalom csökkenésével, a tervezési horizont beszűkülésével és a kockázatkerülő stratégiák erősödésével jár. Bár a fiatalok rezilienciája képes tompítani a válságok közvetlen hatásait, a folyamatos alkalmazkodási kényszer hosszú távon éppen az önállósodás kulcsterületeit – a munkaerőpiaci stabilitást, a megtakarításokat és a lakhatás megteremtését – nehezíti. A felnőtté válás folyamata a permakrízis hatására elveszíti lineáris, kiszámítható jellegét, és egy kényszerűen rugalmas, szakaszos folyamattá alakul. A fiataloknak úgy kell elérniük a teljes autonómiát, hogy a külső környezet mindeközben folyamatosan devalválja az erőfeszítéseket.

²⁴ Székely 2024.

²⁵ UNICEF 2021.

²⁶ Századvég 2026.

Mindez indokoltá teszi, hogy a következőkben a 2024-es ifjúságkutatás eredményein keresztül részletesen is megvizsgáljuk, hogyan alakult a fiatalok tényleges munkaerőpiaci, anyagi és lakhatási helyzete ebben az elhúzódozó, egymásra rakódó válságok jellemezte hazai környezetben.

A magyar fiatalok munkaerőpiaci helyzete

A munkaerőpiac a fiatalok számára nem pusztán jövedelemforrás, hanem az önálló életkezdés egyik legfontosabb fundamentuma: a stabil foglalkoztatás teremti meg az anyagi függetlenséget, a lakhatás és a fogyasztási képesség alapját, és – ahogy azt az elégedettségi adatok is mutatják – a jövőbe vetett bizalom egyik legerősebb meghatározója. A fiatal generációk munkaerőpiaci integrációja ugyanakkor dinamikus igazodik a tágabb gazdasági és társadalmi környezet változásaihoz. Ez az alkalmazkodási kényszer az utóbbi években átalakította a munkához való viszonyt és a munkahelyi preferenciákat is: a rugalmasság, a folyamatos készségfejlesztés és a diverzifikált jövedelemszerzés mára a stabil egzisztencia megteremtésének alapvető eszközeivé váltak.²⁷

A fiatalok munkaerőpiaci integrációja az elmúlt két évtizedben hullámszerű, de összességében javuló képet mutat. Az ifjúságkutatás adatai szerint a generáció tagjai egyre aktívabbá válnak: míg 2004-ben a 15–29 évesek 43 százaléka, 2016-ban 54 százaléka, 2024-ben már 58 százaléka (15–34 évesek 67 százaléka) vallotta azt, hogy főtevékenységét tekintve dolgozik (1. ábra). A munkatapasztalat megszerzése láthatóan a 20 és 24 éves kor között válik univerzálissá, amit a KSH népszámlálási adatai²⁸ is megerősítenek: a gazdaságilag aktívak száma a 25–29 éves korosztályban kezdi el látványosan meghaladni az eltartottak számát.

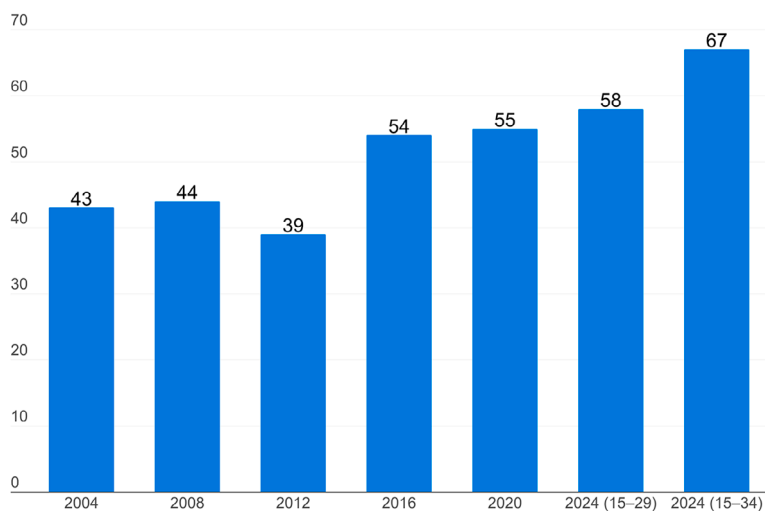
A munka világába való sikeres integrációt és az aktivitás korai növekedését jelentősen elősegíti, ha a fiatalok már a tanulmányaik alatt vagy közvetlenül utána rendelkeznek a munkahelyi szocializáció alapjaival. A 2024-es adatok szerint a 15–34 évesek 76 százaléka, míg a 15–29 évesek 68 százaléka végzett már élete során olyan munkát, amiért pénzt kapott. Ez pozitív elmozdulás a 2020-ban mért 62 százalékhöz képest, és azt mutatja, hogy a korai munkatapasztalat-szerzés egyre általánosabbá válik. Ezzel párhuzamosan az elhelyezkedési esélyek szubjektív megítélése is látványosan javult: míg 2020-ban a fiatalok 19 százaléka vélekedett úgy, hogy egy hónapon belül el tud helyezkedni tanult szakterületén, 2024-ben ez az arány 31 százalékra nőtt. A fiatalok egyre nagyobb része dolgozik továbbá abban a szakmában, amelyet éppen tanul (2020-ban a 15–29 évesek 3 százaléka, 2024-ben 9 százaléka), miközben csökken azok aránya, akik relatíve hosszú álláskeresősi

²⁷ Kollár–Pillók 2022.

²⁸ KSH 2022.

időre számítanak. Mindez arra utal, hogy az oktatás és a munkaerőpiac közötti átmenet fokozatosan rövidül, ami érdemben csökkenti a pályakezdés bizonytalanságait és erősíti az önállósodás pénzügyi feltételeit.

1. ábra: Fiatalok munkaerőpiaci aktivitása 2004 és 2024 között ²⁹ (%)

Forrás: saját szerkesztés

A rövidülő belépési szakasz mellett a munkaerőpiacon már jelen lévő fiatalok többsége kifejezetten stabilnak érzi munkahelyét: 2024-ben a 15–29 évesek 62 százaléka, a 15–34 évesek 56 százaléka számolt be arról, hogy biztosnak tartja aktuális munkahelyét,³⁰ ami enyhe javulást mutat a 2020-as 55 százalékhoz képest. Ezzel összhangban a munkahelyváltási szándék kifejezetten alacsony (8 százalék). Az életkor előrehaladtával ráadásul egyre erősebb munkahelyi kötődés tapasztalható: míg a 20–24 évesek körében 11 százalék a munkahelyváltást fontolgatók aránya, addig a 30–34 évesek körében ez mindössze 2 százalék. Ez az eltérés klaszszikus életciklus-sajátosságot tükröz: a húszas éveik elején járók jelentős része még a karrierje legelején tart, most találja meg az első munkahelyét, és kezdődik el ezzel a munkahelyi szocializációja – ebben az életszakaszban a pozícióváltás természetes velejárója az elhelyezkedésnek. A harmincas éveik elején járóknál ez a keresési időszak jellemzően már lezárult, munkahelyi pozíciójuk stabilizálódott. A munkahelyváltást fontolgatók elsősorban egzisztenciális okokkal indokolják döntésüket: a fizetéssel/juttatásokkal való elégedetlenséggel (27,1 százalék) vagy

²⁹ Kérdés: „Ön jelenleg (főtevékenységét tekintve vagy melléktevékenységként) dolgozik?”

Bázis: $n_{2004, 2008, 2012, 2016, 2020} = 8000$; $n_{2024 [15-29]} = 3580$; $n_{2024 [15-34]} = 5000$

³⁰ A kérdést csak a jelenleg dolgozó, $n = 860$ fő kapta.

a külföldi munkavállalás lehetőségével (23,2 százalék), kisebb részben pedig a fejlődési (14,2 százalék) és előrelépési lehetőségek (12,6 százalék) korlátozottságával. Ez jól mutatja, hogy a fiatalok körében felértékelődtek a hosszú távú biztonságot növelő tényezők: a stratégiai szakmaválasztás, a többféle végzettség, az előrelépési lehetőségek és a vállalati belső karrierutak.³¹

A stabilitás iránti igény a munkavégzés strukturális formájában és kereteiben is megjelenik. A dolgozó fiatalok döntő többsége (a 15–29 évesek 86 százaléka, a 15–34 évesek 89 százaléka) teljes munkaidőben, kötött munkaidő-beosztásban végzi tevékenységét; a részmunkaidő jellemzően csak a legfiatalabbak, a 15–19 évesek körében elterjedt (22 százalék), feltehetően a tanulmányok melletti munkavégzés miatt. A munkavégzés elsődleges helyszíne továbbra is leggyakrabban a munkáltató fizikai telephelye (81,1 százalék). A home office jelenléte – a nemzetközi kutatási trendekkel összhangban³² – nem nőtt számottevően, 2024-ben is mindössze 3 százalék, bár a diplomások körében a munkakör jellegéből adódóan valamivel magasabb ez az arány. A generáció tagjai a pozíciót tekintve is inkább a kiszámíthatóságot keresik: a dolgozó 15–34 évesek döntő többsége (89,4 százaléka) 2024-ben alkalmazotti státuszban dolgozott, míg a nagyobb egyéni kockázattal járó vállalkozói jelenlét (5,2 százalék) vagy az alkalmi munkavégzés (3 százalék) továbbra is elenyésző.

A magas foglalkoztatási arány és a stabilitás ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a fiatalok teljesen mentesek lennének a munkaerőpiaci megrázkódtatásoktól, habár a tartós munkanélküliség lényegesen kevésbé jellemző a fiatal generációkra, mint az idősebb korosztályokra. Az Eurostat makroszintű adatai hűen mutatják a globális válságok hatásait: a 2008-as pénzügyi válság után a 15–24 évesek munkanélküliségi rátája 2012-re jelentősen megemelkedett (az EU-átlag 16-ról 23 százalékra, Magyarország 20-ról 28 százalékra³³), majd fokozatosan normalizálódott, és 2016-ban 12,9 százalékra süllyedt. Bár a Covid-19-járvány 2021-re ismét megtörte a kedvező tendenciát (13,5 százalék körüli rátával), 2024-re a mutató 9,2 százalékra mérséklődött, ami kedvezőbb az uniós átlagnál (11,4 százalék).³⁴ A mikroszintű megélések terén az ifjúságkutatás adatai azt mutatják, hogy a 15–34 évesek 27 százaléka tapasztalt már élete során valamilyen formában munkanélküliséget, ami életkori mintázatot követ: a 15–19 évesek körében 11 százalék, a 20–24 éveseknél 28 százalék, a 25–29 éveseknél 33, a 30–34 éveseknél pedig 34 százalék. A munkanélküliség megtapasztalása nem mutat érdemi összefüggést sem az iskolai végzettséggel, sem a településtípussal. Ez az életkorral együtt halmozódó jelleg elsősorban módszertani okokra vezethető vissza: a kérdés ugyanis arra vonatkozik, hogy a válaszadó *élete során bármikor* volt-e már munkanélküli, így a hosszabb

³¹ Makó 2015.

³² Eurofound 2024.

³³ Medgyesi–Nagy 2014; Eurostat 2022.

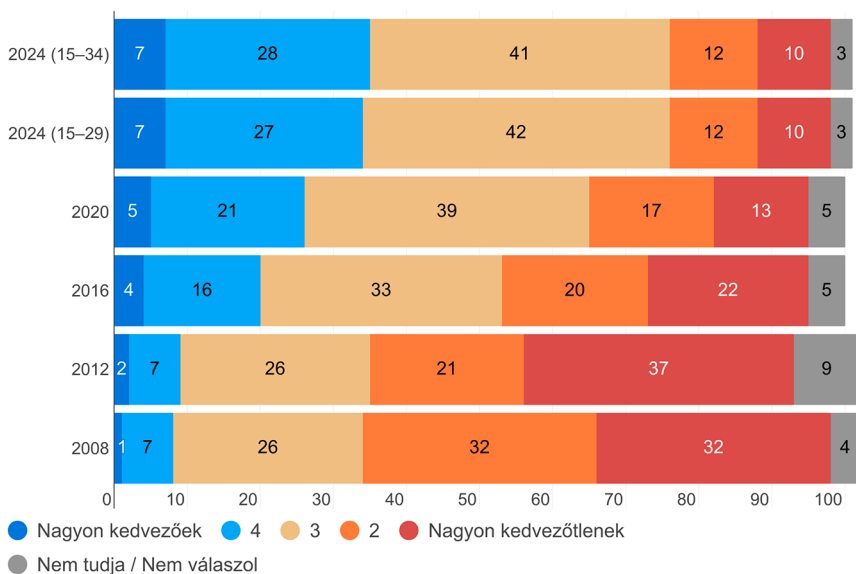
³⁴ Eurostat 2024.

munkaerőpiaci múlttal rendelkező, idősebb fiatalok esetében statisztikailag is nagyobb eséllyel fordult már elő ilyen átmeneti időszak, függetlenül attól, hogy az adott korosztály ténylegesen sérülékenyebb-e a munkaerőpiacon. A tinédzserek (15–19 évesek) alacsonyabb aránya tehát elsősorban azt jelzi, hogy ők még csak most lépnek be a munka világába, nem pedig azt, hogy kevésbé lennének kitéve a munkanélküliség kockázatának; a harmincas éveik elején járók körében mért magasabb, 34 százalékos arány pedig egy hosszabb karriertörténet felhalmozott tapasztalatát tükrözi.

A múltbeli megpróbáltatások és a permakrízis ellenére a fiatalok saját elhelyezkedési esélyeiket egyre kedvezőbben látják: míg 2016-ban 20, 2020-ban a fiatalok 26 százaléka ítélte kedvezőnek vagy nagyon kedvezőnek elhelyezkedési lehetőségeit, addig 2024-ben a 15–29 évesek 34, a 15–34 évesek pedig 35 százaléka nyilatkozott így (2. ábra). Bár a megítélés az életkor növekedésével enyhén javul, a legélesebb különbségeket nem a kor, hanem a végzettség és a településtípus adja: a diplomások (átlag: 3,49) lényegesen kedvezőbbnek látják esélyeiket, mint a legfeljebb nyolc általánost végzettek (2,69), valamint a budapesti fiatalok (3,57) sokkal optimistábbak, mint a községben élők (2,86). Ez világosan jelzi, hogy az elhelyezkedési esélyek szubjektív megítélése mögött elsősorban területi és képzettségi egyenlőtlenségek érzékelhetők.

A jelenkori technológiai átalakulás – különösen a mesterséges intelligencia térnyerése – egy új bizonytalansági faktort emelt be az utóbbi időben a társadalom munkaerőpiaci biztonságérzetébe. Az ifjúságkutatás 2024-ben felvett kérdőíve egy tizenegy tételes kérdésblokkban arra kérte a megkérdezett fiatalokat ($n = 1250$ fő almintá), hogy egy 1-től 5-ig terjedő skálán jelezzék, mennyire tartanak az egyes felsorolt jelenségektől, ahol az 1-es érték jelentette, hogy „egyáltalán nem tart tőle”, az 5-ös pedig azt, hogy „nagyon tart tőle”. A tizenegy tétel között szerepelt maga a mesterséges intelligenciától mint eszköztől való félelem, valamint az, hogy a válaszadó mennyire tart attól, hogy a mesterséges intelligencia miatt elveszti munkahelyét. Az eredmények alapján a fiatalok magával a technológiával szemben korcsoporttól függetlenül viszonylag optimisták, ugyanakkor a munkahely elvesztésétől való félelem minden korcsoportban érzékelhetően jelen van. Ez a bizonytalanság különösen a diplomások (átlag: 3,21) és a megyei jogú városiak (átlag: 3,25) körében jelenik meg, ami arra utal, hogy a tudásalapú munkakörökben dolgozók érzik leginkább sérülékenynek saját pozíciójukat a gyors technológiai változások közepette.

2. ábra: Elhelyezkedési esélyek megítélése 2008 és 2024 között³⁵ (%)

Forrás: saját szerkesztés

Míg a jelenlegi státuszra vonatkozó eredmények inkább a kiszámíthatóságot és a klasszikus pozíciók dominanciáját mutatják, a fiatalok jövőbeli aspirációi – azaz hogy öt év múlva hol látják magukat a munka világában – átrendeződni látszanak. Így például csökkent azok aránya, akik a hagyományos alkalmazotti karrierutat (76-ról 66 százalékra) vagy a piaci szférában való elhelyezkedést (53-ról 38 százalékra) tartják valószínűnek, és ezzel párhuzamosan nőtt a nem hagyományos karrierutak iránti nyitottság: vállalkozást/startupot a megkérdezett fiatalok 23,7 százaléka (korábban 19 százalék) indítana, míg az influenszerként vagy tartalomgyártóként (youtuber) való elhelyezkedést 14 százalékuk (korábban 8 százalék) tartja reális jövőképpnek. Ez a vágyott rugalmasság és a jelenlegi realitás közötti feszültség a munkavégzés helyszínére vonatkozóan is tetten érhető. Ha a jövőbeli igényeket vizsgáljuk, az otthonról történő munkavégzést (home office) egyre növekvő arányban (27 százalék) helyezik kilátásba a fiatalok, ez azonban eddig elmaradni látszik a valóságtól: ahogy azt korábban bemutattuk, a jelenleg ténylegesen home office-ban dolgozó fiatalok aránya mindössze 3 százalék. A generáció tehát hosszabb távon sokkal nyitottabb lenne a rugalmas keretekre, mint amilyeneket a jelenlegi munkaadói kultúra biztosít. Hasonló óvatosság figyelhető meg a tér-

35 Kérdés: „Tapasztalatai szerint milyenek most az elhelyezkedési lehetőségek az Ön lakóhelyén és a környékén azzal a végzettséggel vagy szakképzettséggel, amellyel Ön rendelkezik/amilyen végzettséggel Ön iskolái befejezése után rendelkezni fog?” (1–5 skála, ahol 1 = nagyon kedvezőtlenek, 5 = nagyon kedvezőek)
 Bázis: n_{2004, 2008, 2012, 2016, 2020} = 8000; n_{2024 [15–29]} = 3579; n_{2024 [15–34]} = 5000

beli mobilitás terén is: a külföldi munkavállalás iránti érdeklődés enyhén csökkent 2024-re, és bár a fiatalok egy része továbbra is fontolgatja a külföldre költözést – melynek elsődleges okaként a megélhetési körülményeket nevezték meg ezúttal is –, a tényleges kivándorlás elmarad a jövőbeli tervek intenzitásától.

Mindezek ellenére – és részben éppen ezekkel összefüggésben – a fiatalok jövőbe vetett bizalma összességében reziliens és kedvező képet mutat. A hazai és nemzetközi trendekkel összhangban a 15–29 évesek a leginkább optimisták saját jövőjüket illetően, miközben az élettel való elégedettség vonatkozásában a legidősebb (65+) korosztály mutatkozik a legelégedettebbnek.³⁶ Az ifjúságkutatás 2024-es adatai szerint egy 1-től 5-ig terjedő skálán a fiatalok általános jövőbe vetett bizalma 3,34 és 3,4 között mozog, a konkrét munkavállalási lehetőségekkel való elégedettség pedig kifejezetten magas, 3,77-es értéket mutat. Ez a bizakodás ugyanakkor nem egyenletes: szoros együttjárás³⁷ mutatkozik a munkahelyi biztonságérzet, a szubjektív anyagi helyzet és a jövőorientáció között. Minél stabilabbnak érzik a fiatalok munkahelyüket, és minél kedvezőbbnek ítélik meg anyagi helyzetüket, annál bizakodóbbak a jövőjüket illetően.

A fiatalok anyagi körülményeinek változása

Az anyagi függetlenség elérése a felnőtté válás szociológiai értelemben vett talán legkritikusabb dimenziója, hiszen a pénzügyi autonómia teremti meg a tényleges önállósodás, a szülői háztól való elszakadás és az önálló lakhatás reális alapjait. Az anyagi helyzet vizsgálatakor azonban érdemes különválasztani két, egymástól eltérő, de egymást kiegészítő nézőpontot: egyfelől azt, hogyan él meg szubjektíve a fiatalok a mindennapi anyagi biztonságukat, másfelől pedig azt, hogy objektíve milyen tényleges pénzügyi eszközökkel – bankszámlával, megtakarítással, hitellel vagy befektetéssel – rendelkeznek az önálló életút elindításához.

A mai fiatalok pénzügyi döntéseit és adaptációs stratégiáit alapvetően a jövővelmi és helyettesítési hatások kettőssége mozgatja. Az elhúzódó inflációs környezetben egy sajátos adaptív fogyasztói szemlélet alakult ki: míg az idősebb generációk gyakran a fogyasztás visszafogásával reagálnak, a fiatalok – Modigliani életciklus-hipotézisének megfelelően³⁸ – inkább a már megszokott életszínvonaluk

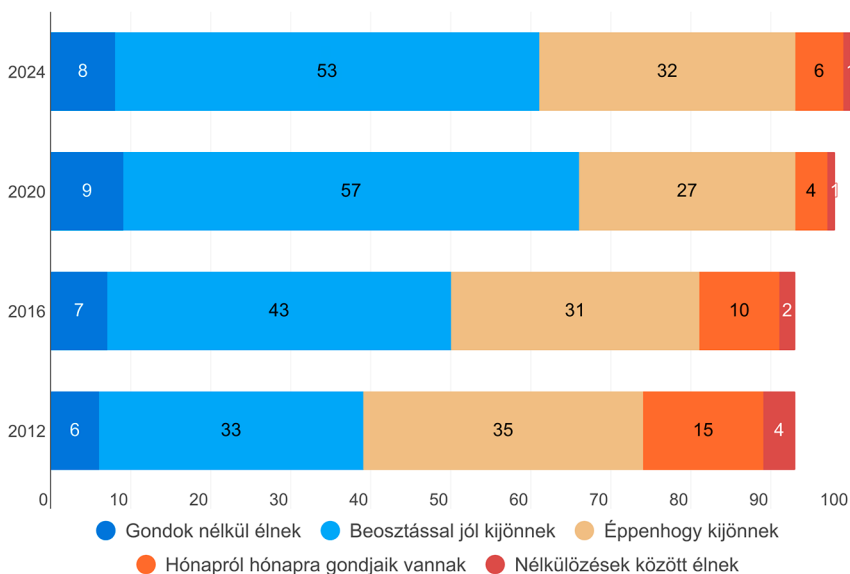
³⁶ Eurofound 2024.

³⁷ A dolgozó fiatalok körében végzett lineáris regressziós elemzés ($n = 851$) alapján a munkahely stabilitásának megítélése és a szubjektív anyagi helyzet együttesen a jövőbe vetett bizalom varianciájának mintegy 16 százalékát magyarázza ($R^2 = 0,162$; $F(2,848) = 81,92$; $p < 0,001$), és mindkét tényező pozitív irányban, önállóan is szignifikánsan hozzájárul a bizalom alakulásához. A munkahelyi biztonság érzete erősebb prediktornak bizonyul ($\beta = 0,303$; $p < 0,001$), de a kedvezőbb anyagi helyzet önmagában is számottevően növeli a bizalmat (standardizált Symbol $= 0,186$; $p < 0,001$). Az összefüggés nem, életkor, iskolai végzettség és településtípus szerinti kontrollváltozók bevonása mellett is stabil marad ($R^2 = 0,193$).

³⁸ Modigliani 1954.

fenntartására törekсенek, jellemzően megtakarításaik rovására. Ez a magatartásforma magyarázza azt a látszólagos ellentmondást, hogy miközben a rendszeres megtakarítással rendelkezők aránya viszonylag alacsony maradt, a napi megélhetéssel kapcsolatos nehézségek aránya nem nőtt érdemben. A fiatalok tehát rövid távon sikeresen tompítják a gazdasági sokkok hatását, hosszú távon azonban éppen ez nehezíti meg az önállósodást, különösen a lakhatási stabilitás és a tartalékképzés szempontjából.

3. ábra: Anyagi helyzet szubjektív megítélése 2012 és 2024 között³⁹
(15–29 éves korcsoport, „Nem tudja / Nem válaszol” kategória nélkül, %)

Forrás: saját szerkesztés

A fiatalok szubjektív anyagi helyzete az elmúlt másfél évtizedben jelentős ingadozást mutatott. A 2008-as válság után alakult a legkedvezőtlenebbül: 2012-ben mindössze a fiatalok 39 százaléka érezte úgy, hogy gondok nélkül él vagy beosztással jól kijön. 2016 és 2020 között fokozatos javulás indult meg, és 2020-ra ez az arány 65 százalékra emelkedett.⁴⁰ A 2024-es adatok szerint az egymásra rakódó válságok enyhén megtörték ezt a javuló trendet, de nem jelentős mértékben: a 15–29 évesek 60, a 15–34 évesek 61 százaléka továbbra is stabilnak érzi anyagi helyzetét. Ezzel párhuzamosan ugyanakkor kiemelendő, hogy a legkiszolgáltatottabb csoport –

³⁹ Kérdés: „Összességében hogy érzi, Önök anyagilag...?” Bázis: $n_{2012, 2016, 2020} = 8000$; $n_{2024 [15-29]} = 3519$

⁴⁰ Bauer et al. 2016; Székely (szerk.) 2018; Székely (szerk.) 2021.

akiknek „hónapról hónapra anyagi gondjaik vannak” vagy „nélkülözések között élnek” – aránya nem nőtt; a kismértékű visszarendeződés elsősorban a középső réteget bővítette. Az életkori mintázatok itt is jól mutatják az önállósodás belső dinamikáját: míg a 15–29 évesek körében gyakorlatilag azonos (60 és 60,4 százalék) a gondok nélkül élők vagy beosztással jól kijövők aránya, a 30–34 éveseknél ez az arány már 64 százalék. A pénzügyi stabilizálódás tehát jellemzően a harmincas évek elejére, a munkaerőpiaci és családi életpálya konszolidálódásának időszakára tehető.

Míg a szubjektív megélés szintjén enyhe megtorpanást látunk, az objektív pénzügyi eszközök tekintetében egyértelmű, folyamatos erősödés figyelhető meg (1. táblázat). 2024-ben a 15–29 évesek 86, a 15–34 évesek 88 százaléka rendelkezik saját bankszámlával, ami az előző adatfelvételekhez képest folyamatos növekedést mutat. A hosszú távú megtakarítási képesség ehhez képest jóval alacsonyabb szinten realizálódik: a 15–29 évesek mindössze 27, a 15–34 évesek 31 százaléka rendelkezik rendszeres vagy alkalmi megtakarítással. A tartalékképzés egyértelműen korfüggő: míg a 15–19 éveseknél mindössze 18, a 30–34 éveseknél már 40 százalék a megtakarítással rendelkezők aránya. Ezzel párhuzamosan a hitellel rendelkezők aránya is életkori mintázatot követ: a tinédzserek (15–19 évesek) 2 százalékos nem tanulmányi célú hitelfelvétele a 30–34 éves korosztályban 23 százalékra ugrik, ami már az önálló egzisztencia megteremtését (például lakásvásárlás, családalapítás) tükrözi. A hitelkártya-birtoklás, a pénzügyi befektetés és a baleset-biztosítás is lassú, de folyamatos növekedést mutat, ami a fiatalok pénzügyi tudatosságának erősödésére utal – még ha ez a szubjektív biztonságérzetben nem is jelenik meg azonnal.

1. táblázat: Objektív pénzügyi eszközök⁴¹ (% „igen” választ adók körében)

Saját...	2016	2020	2024 (15–29)	2024 (15–34)
Bankszámla	68	74	86	88
Bankkártya	69	73	86	89
Hitelkártya	–	10	14	17
Megtakarított pénz	24	29	27	31
Pénzügyi befektetés	–	4	6	7
Diákhitel, amit Önnek kell törlesztenie	4	3	4	4
Más hitel, adósság, amit Önnek kell törlesztenie	7	10	9	13

Forrás: saját szerkesztés

41 Kérdés: „Rendelkezik-e Ön a következőkkel?” Bázis: $n_{2016, 2020} = 8000$; $n_{2024 [15-29]} = 3580$; $n_{2024 [15-34]} = 5000$

A jövőbeli anyagi kilátások megítélése már mérsékelt, óvatos optimizmust tükröz. Míg 2020-ban a fiatalok 61 százaléka bízott abban, hogy öt éven belül lényegesen jobb anyagi helyzetben lesz, addig 2024-re ez az arány a 15–29 évesek körében 48, a 15–34 évesek között 49 százalékra mérséklődött. A visszaesés nem drámai, mégis jól jelzi, hogy a makrogazdasági környezet kiszámíthatatlansága és a jövő horizontjának beszűkülése erősen rányomja bélyegét a generációs várakozásokra. Egy sajátos paradoxon is kirajzolódik előttünk: miközben a havi nehézségekkel küzdők aránya nem nőtt, és az objektív pénzügyi eszközök birtoklása folyamatosan bővül, a fiatalok szubjektíven mégis az anyagi nehézségeket nevezik meg a generációjukat fenyegető legégetőbb problémaként. Az anyagi helyzet megítélését tehát nem kizárólag a tényleges, mérhető pénzügyi mutatók, hanem legalább annyira a tágabb társadalmi bizonytalanságérzet és az elhúzódó válságok kiszámíthatatlansága is alakítja. Ezt az értelmezést erősíti az is, hogy amikor nem a jövőbeli félelmekről, hanem a jelenlegi anyagi helyzetükkel való elégedettségükről kérdeztük a fiatalokat, több mint felük kifejezetten elégedettnek mondta magát (egy 1-től 5-ig terjedő skálán mérve az átlagos elégedettség: 3,6), és összességében jelenlegi élethelyzetükkel is elégedettek (átlag: 3,87). Az empirikus eredmények alapján a fiatalok anyagi helyzete nem mutat drasztikus strukturális romlást. A generáció elsődleges kihívása sokkal inkább egy sajátos pszichés nyomás: miközben az aktuális státuszuk relatív biztonságérzetet nyújt, a jövőbeli kilátások kiszámíthatatlansága tartós szorongást generál.

A saját otthon mint elérhetetlen ideál?

A fiatalok lakáshoz jutása az önállóvá válás egyik legszemléletesebb mérföldköve. Egy saját otthon megteremtése nem pusztán gazdasági döntés, hanem az egzisztenciális stabilitás alapja, amely szorosan kapcsolódik a munkaerőpiaci integráció sikeréhez és a felhalmozott pénzügyi erőforrásokhoz. Ahogyan azt korábban láttuk, az önállósodás időzítését nem egyetlen tényező határozza meg: a tanulmányok, a munkavállalás és a családalapítás kitolódása, valamint a lakáspiaci környezet változása együttesen formálják, hogy egy fiatal mikor és milyen körülmények között tud önállósodni.

Az önálló lakhatás megteremtésének időbeli dinamikáját érdemes először nemzetközi kontextusba helyezni, amely rávilágít a mély európai strukturális különbségekre. Az Eurostat 2024-es adatai szerint az európai fiatalok átlagosan 26,2 éves korukban költöznek el otthonról,⁴² de az unión belüli szórás rendkívül nagy: az északi országokban (Finnország, Svédország, Dánia) már 21-22 éves korban önállósodnak a fiatalok, míg a déli országokban ez az életkor meghaladja

42 Eurostat 2024.

a 30 évet.⁴³ A magyar fiatalok átlagosan 27 évesen válnak önállóvá. Nemek szerinti bontásban a nők valamivel korábban (átlagosan 26 évesen), míg a férfiak később (28 évesen) költöznek el a szülői házból. Érdekes strukturális áttrendeződés, hogy a házasságkötési hajlandóság csökkenésével és a gyermekvállalás kitolódásával párhuzamosan az elköltözés vált a függetlenedési folyamat első nagy lépésévé.⁴⁴ Magyarországon ráadásul a fiatalok önállósodási életkora 2010 és 2023 között 28 évről 27,1 évre mérséklődött, ami közvetlen összefüggésbe hozható a fiatalok korábban bemutatott, javuló munkaerőpiaci aktivitásával.⁴⁵

A felnőtté válás lépcsőzetes folyamatában a szülői háztartás bázisként és védőhálóként funkcionál. A 2024-es ifjúságkutatás eredményei alapján a 15–29 éves fiatalok jelentős része életvitelszerűen együtt él szüleivel: a 15–29 évesek 59 százaléka él együtt édesapjával és 62 százaléka édesanyjával. A korcsoportos bontás jól mutatja az önállósodás lépcsőzetességét: míg a 15–19 évesek körében az együttélés szinte univerzális (83–86 százalék), a 20–24 éveseknél ez az arány 63–67 százalékra, a 25–29 éveseknél 35–37 százalékra csökken, és végül a 30–34 éveseknek már csak a 16–18 százalékát érinti.⁴⁶ A napjainkban sokat emlegetett késleltetett elköltözési mintázat – amelyet a köznyelv és a szakirodalom „mama-hotel”-jelenséggként ír le – a permakrízis kontextusában nézve egyébként racionális gazdasági adaptációt jelent. A fiatalok a kibocsájtó szülői háztartásban élve későbbre halasztják az önálló életkezdést, minimalizálva ezzel a korai önállósodás pénzügyi kockázatait.⁴⁷ Ezt a kényszerű racionalitást támasztja alá a hazai lakáspiac drámai alakulása is. Míg 2015 és 2025 között az Európai Unión belül az ingatlanárak átlagosan 64,9, a bérleti díjak pedig 21,8 százalékkal emelkedtek, addig Magyarországon ennél jóval nagyobb mértékű drágulás történt: az ingatlanárak 290, a bérleti díjak 109 százalékkal növekedtek.⁴⁸ A magyar fiatalok helyzete így strukturálisan ambivalens: a munkaerőpiaci pozíciók erősödése hiába teremt kedvező feltételeket, a lakhatási költségek növekedése jelentősen korlátozza az önálló életkezdés lehetőségét.

Fontos különbséget tenni a szülői háztól való elköltözés és a saját tulajdonú lakás megszerzése között: az előbbi az önálló háztartás megteremtését jelenti (amely bérelt lakásban vagy másokkal közösen lakva is megvalósulhat), az utóbbi pedig kifejezetten a tulajdonjog megszerzésére vonatkozik, és jellemzően jóval az elköltözés után következik be. Az ifjúságkutatás 2024 adatai szerint a saját vagy szülők

43 2002 óta ez az átlagéletkor enyhén ingadozik a 2019-es 26,1 év és a 2006-os 26,8 év között.

44 Dusa et al. 2025.

45 Monostori–Szabó 2024.

46 A két érték egy többválaszos kérdésből („Kikkel él Ön egy háztartásban?”) származik, ahol az „édesapa” és az „édesanya” külön-külön jelölhető válaszlehetőség volt. A két arány ezért nem zárja ki egymást és nem összegezzhető: a korcsoportos -tól/-ig sávok (pl. 83–86 százalék) az apjával, illetve anyjával élők arányát fogják közre.

47 Dusa et al. 2025.

48 Eurostat 2025.

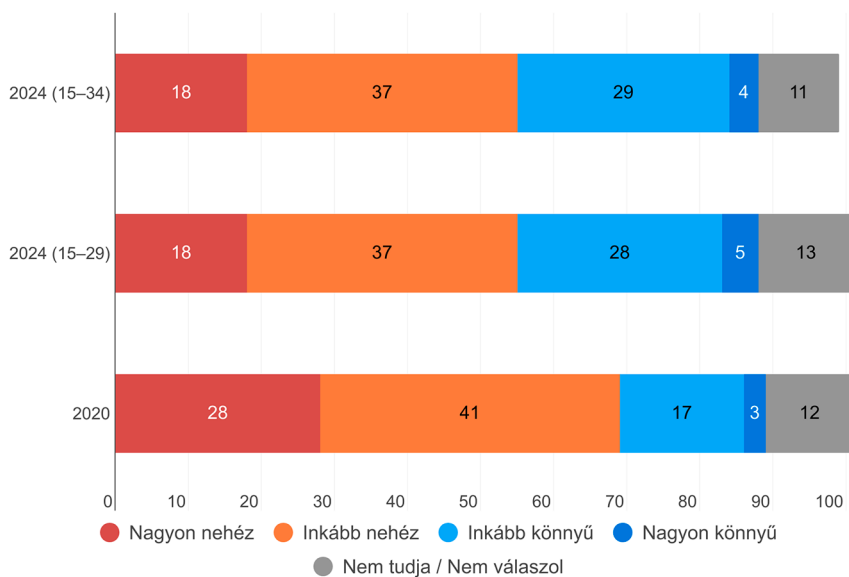
tulajdonában lévő lakással rendelkezők aránya a 15–29 évesek körében 52, a 15–34 évesek körében 56 százalék, és – az elköltözéshez hasonlóan – ez is fokozatosan, a korral együtt növekszik: a 15–19 éveseknél 43, a 20–24 éveseknél 49, a 25–29 éveseknél 61, a 30–34 éveseknél pedig 65 százalék. Ez a mutató azonban nem kizárólag az önálló, saját nevű tulajdont méri: a kérdés a szülők tulajdonában lévő lakást is tartalmazza, így a fiatalabb korosztályoknál ez az arány jelentős részben a szülői háztartás tulajdoni helyzetét, nem pedig a fiatalok önálló vagyonszerzését tükrözi. A fiatalok önálló ingatlanszerzése ma már ritkán történik kizárólag saját erőből. A Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért (KINCS) 2020-as, 18–49 éveseket vizsgáló CATI-felmérése⁴⁹ szerint a saját ingatlant vásárló 18–35 évesek (n = 573) mindössze ötöde volt képes kizárólag önerőből megvásárolni az ingatlanát. A többség több forrást is igénybe vett: 23 százalékuk kizárólag banki hitelt, 16,2 százalékuk közvetlen szülői segítséget, további 15,7 százalékuk pedig a szülői támogatás és banki hitel kombinációját vette igénybe. A megkérdezett fiatalok közel egyötöde (18,2 százalék) a családvédelmi akcióterv valamely támogatását (CSOK, babaváró) is beépítette a finanszírozásba. A fiatalok lakáshoz jutása ennek alapján egyre inkább több forrás kombinációján alapul: a szülői háttér és/vagy az állami támogatások bevonása nélkül az önálló ingatlanszerzés sokak számára nehezen elérhető. Ezt erősíti meg egy külön, fiatalokra fókuszáló felmérés⁵⁰, amely szerint a fiatalok (18–35 évesek) mindössze 17 százaléka rendelkezik saját ingatlannal. Bár a legtöbb fiatal a húszas évei végére vagy a harmincas évei elejére tervezi a lakásvásárlást, 15 százalékuk a jelenlegi árak miatt teljesen lemondott erről a célról, 40 százalékuk pedig úgy nyilatkozott, hogy saját erőből csak részben vagy egyáltalán nem lesz képes ingatlanhoz jutni. A lakhatás mindennapi terhei ráadásul közvetlenül felőrlik a jövedelmeket: minden negyedik fiatal számára a lakhatási költségek (albérleti díj, hiteltörlesztés) jelentik a legnagyobb havi kiadást, közvetlenül az étkezés után.

Figyelemre méltó paradoxon ugyanakkor, hogy a lakáskörülményekkel való szubjektív elégedettség a lakáspiaci drágulás ellenére is magas: a 15–34 évesek 87 százaléka inkább vagy teljes mértékben megfelelőnek tartja jelenlegi lakáskörülményeit. Az albérlethez jutás megítélése kissé ugyan pesszimistább, a 2020-as adatokhoz képest azonban javulás látható: 69-ről 55 százalékra csökkent azok aránya, akik nehéznek találják az albérlethez jutást (4. ábra).

⁴⁹ Papházi 2024.

⁵⁰ Ifistart.hu: 2026-ban 18–35 éves fiatal felnőttek körében végzett kérdőíves kutatást, n = 500.

4. ábra: Albérlethez jutás megítélése⁵¹ (%)

Forrás: saját szerkesztés

Összefoglalás

Tanulmányunk gondolati magját a fiatalok önállósodása – vagyis a felnőtté válás – mint komplex, többdimenziós életúti folyamat adja. A vizsgált területek – a munkaerőpiaci integráció, az anyagi helyzet és a lakhatás – nem egymástól elszigetelt tényezők, hanem ugyanannak a szociológiai-társadalmi folyamatnak a szorosan összefonódó dimenziói: a stabil foglalkoztatás megteremti az anyagi függetlenséget, ezek pedig együttesen biztosítják az önálló lakhatás megalapozásának előfeltételét. Az elmúlt másfél évtizedben, de különösen a 2020-as évek első felében ez az életúti átmenet radikálisan destandardizálódott. A korábbi relatív stabilitást felváltotta a permakrízis állapota, amelyben a fiataloknak nem egyszerűen alkalmazkodniuk kell a változásokhoz, hanem folyamatosan újra kell értelmezniük saját életpályájuk alapvető elemeit, és egy egyensúlyi állapotot teremteniük.

Az ifjúságkutatás trendadatai alapján az önállósodás alapját képező munkaerőpiaci integráció tartósan javuló tendenciát mutat: nő a foglalkoztatottság, csökken a munkanélküliség, és a korai munkatapasztalat-szerzés egyre általánosabbá válik. A fiatalok elhelyezkedési esélyeiket kedvezőbben látják, és a munkahelyi stabilitás

⁵¹ Kérdés: „Azon a településen, ahol Ön életvitelszerűen él (dolgozik vagy tanulmányait folytatja), könnyű vagy nehéz szabad albérletet találni?” Bázis: $n_{2024 [15-29]} = 897$; $n_{2024 [15-34]} = 1250$

érzete is erősödött, noha a technológiai átalakulások miatt megjelent a pozícióvesztéstől való félelem. A munkaerőpiac az utóbbi években húzóerőként működik, és képes megteremteni az önállósodás első lépéseéhez szükséges alapvető stabilitást. Ezzel párhuzamosan a fiatalok pénzügyi tudatossága és intézményi beágyazottsága is időben lassan, folyamatosan emelkedik. Ugyanakkor a generáció paradox módon egyszerre él stabilabb pénzügyi körülmények között és érzi úgy, hogy az anyagi nehézségek jelentik a legégetőbb problémát az életben. Ennek oka, hogy miközben az aktuális pozíció relatív biztonságot nyújt, a jövőbeli kilátások, a makrogazdasági folyamatok kiszámíthatatlansága tartós szorongást generál.

A jövőtől való szorongás és a jelenlegi strukturális korlátok feszültsége az önállóvá válás folyamatának leginkább kardinális mérföldkövének, a lakáshelyzetnél csúcson sodor ki. A demográfiai és társadalmi változások hatására az egyes élet-események sorrendisége átrendeződött: a saját lakás megszerzése vált elsődleges prioritássá a fiatalok számára. Az ifjúságkutatás adatai szerint ugyanakkor az önállósodás nem egy hirtelen váltás, hanem egy lépcsőzetes, életkori kohorszok mentén haladó fokozatos átmenet, aminek következtében a 15–34 éves fiatalok jelentős része (a 15–29 évesek mintegy 60 százaléka) még a kibocsátó szülői háztartásban él. A lakáspiaci környezet drasztikus drágulása miatt a szülői házban maradás, azaz a „mamahotel”-jelenség racionális és kényszerű életstratégiává vált a kockázatok tompítására. Az önálló ingatlanszerzés ma már ritkán történik kizárólag saját erőből: a szülői támogatás, az állami konstrukciók és a banki hitelek kombinációja vált a leggyakoribb útvonallá.

A három vizsgált terület együtt egy olyan generáció önállósodási mintázatait rajzolja ki, amely nemzedék rövid távon stabilitásra, hosszú távon azonban nagyobb fokú autonómiára és rugalmasabb keretekre vágyik. Ez a rugalmasság azonban nem szabad generációs választáson alapul, sokkal inkább a permakrízis szülte kényszerű alkalmazkodás eredménye. A mai fiatalok az önálló életkezdés során nem csupán gazdasági, hanem pszichológiai értelemben is terhet viselnek: a folyamatos újratervezés, a halasztott döntések és a kiszámíthatatlanság állandó jelenléte formálja mindennapi életüket. A jelenség ugyanakkor nem sajátosan magyar: a nemzetközi kutatások szerint Európa-szerte megfigyelhető az önállósodás időzítésének kitolódása és a lakhatási nehézségek erősödése. Az önálló életkezdés biztonságának és kiszámíthatóságának helyreállítása ezért nem csupán ifjúságpolitikai, hanem össznemzeti és nemzetgazdasági érdek is. A fenntartható jövőképhez vezető út a munkaerőpiaci stabilitás fenntartása, az elérhető és kiszámítható lakhatási feltételek megteremtése, valamint az átlátható, hosszú távra tervezhető család-támogatási rendszer együttes, egymásra épülő biztosítása. Ennek a feszültségnek a feloldása kritikus feladat, hiszen a magyar fiatalok gazdasági konjunktúraérzete és jövőképe alapjaiban határozza meg a hazai beruházási kedvet és az ország megtartóerejét – vagyis azt, hogy a magyar ifjúság a következő évtized gazdasági folyamatainak ne csupán túlélője, hanem aktív formálója és haszonélvezője legyen.

- Angelini, Viola – Bertoni, Marco – Weber, Guglielmo 2022: The Long-Term Consequences of a Golden Nest: Socioeconomic Status in Childhood and the Age at Leaving Home. *Demography*, 59. évfolyam, 3, 857–875. <https://doi.org/10.1215/00703370-9940728>
- Bauer, Béla – Pillók, Péter – Ruff, Tamás – Szabó, Andrea – Szanyi F., Eleonóra – Székely, Levente 2016: *Ezek a mai magyar fiatalok! Magyar Ifjúság Kutatás 2016 első eredményei. Gyorsjelentés a Kárpát-medencei fiatalokról*. Budapest, Új Nemzedék Központ.
- Deloitte 2026: *Gen Z and Millennial Survey 2026*. London, Deloitte Global. <https://www.deloitte.com/content/dam/assets-shared/docs/campaigns/2026/2026-genz-millennial-survey.pdf> (letöltve: 2026. 06. 10.)
- Domokos, Tamás 2021: A fiatalok demográfiai helyzete és jövőképe. In Székely, Levente (szerk.) *Magyar fiatalok a koronavírus-járvány idején. Tanulmánykötet a Magyar Ifjúság kutatás 2020 eredményeiről*. Budapest, Társadalomkutató Kft., 59–86.
- Dusa, Ágnes – Ludescher, Melinda – Kozák, Kökény – Uhljár, Péter – Wágner, Tamás 2025: A mamahotel-jelenség Európában – a szülői ház elhagyásának átlagéletkora szempontjából. *KAPOCS*, 1–2, 157–178. <https://doi.org/10.63582/KAPOCS.2025.1-2.11>
- Engler, Ágnes 2018: Párkapcsolati elköteleződések és családalapítási szándékok. In Engler, Ágnes (szerk.) *Család és karrier. Egyetemi hallgatók jövőtervei*. Debreceni Egyetem Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központ, 12–41.
- Eurofound 2024: *Life Satisfaction and Optimism on the Decline Across the EU. Quality of Life in the EU 2024 factsheet*. Dublin, Eurofound. (letöltve: 2026. 06. 10.)
- Eurostat 2022: *Being young in Europe today - labour market - access and participation*. <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/SEPDF/cache/39759.pdf> (letöltve: 2026. 07. 10.)
- Eurostat 2024: *Estimated Average Age of Young People Leaving the Parental Household*. Luxembourg, Publications Office of the European Union. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250923-1>; adatforrás: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/YTH_DEMO_030__custom_18064757/default/table. (letöltve: 2026. 06. 10.)
- Eurostat 2025: *House prices and rents went up in Q4 2025*. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20260407-1> (letöltve: 2026. 06. 10.)
- Fűrész, Tünde – Nagy, Tímea – Horváth-Varga, Anikó 2023: A 30 éves kor alatti gyermekvállalás ösztönzésének szükségessége. *Kapocs*, 6. évfolyam, 2–3, 36–45.
- Gyorgyovich, Miklós – Kiss-Kozma, Georgina – Kolozsvári, Krisztina – Pillók, Péter – Székely, Levente – Vas, Éva 2025: *Magyar fiatalok 2024 – Kérdések és válaszok fiatalokról, fiataloktól – Ifjúság 2024 kutatás: gyorsjelentés*. Budapest, Századvég Kiadó.
- Harcsa, István – Monostori, Judit 2012: Családi struktúrák az életciklusban. In Kolosi Tamás – Tóth István György (szerk.) *Társadalmi Riórt 2012*. Budapest, TÁRKI, 65–92. <https://tarki.hu/sites/default/files/2023-12/trip-03harcsa-monostori.pdf> (letöltve: 2026. 07. 10.)

- Harcsa, István – Monostori, Judit 2014: Demográfiai folyamatok és a családformák pluralizációja Magyarországon. In Kolosi, Tamás – Tóth, István György (szerk.) *Társadalmi Riport 2014*. Budapest, TÁRKI, 83–109.
- Kienzler, Hanna – Massazza, Alessandro – Kuykendall, Rowan – Tamimi, Nour – Ham-moudeh, Weeam – Giacaman, Rita 2025: Uncertainty and Mental Health: A Qualitative Scoping Review. *SSM – Qualitative Research in Health*, 7, 100521.
- KINCS 2020: *Lakhatással kapcsolatos vélemények a gyermekvállalási korban lévő magyarok körében*. Kutatási jelentés. <https://doi.org/10.83154/KINCS.RE.HU.2020.7>
- Kollár, Dávid – Pillók, Péter 2022: A magyarországi fiatalok harmadik legégetőbb problémája: céltalanság. In Pillók, Péter – Székely, Levente (szerk.) *Kívánj tized! A magyarországi fiatalok nemzedéki önreflexiója és jövőképe*. Budapest, Nemzeti Ifjúsági Tanács, 55–69.
- Kolozsvári, Krisztina – Pillók, Péter 2022: EU percepciója a fiatalok körében. *Y.Z. – A NIT ifjúság szakmai folyóirata*, 2. évfolyam, 4, 21–28. <https://www.yzfolyoirat.hu/index.php/yz/article/view/5> (letöltve: 2026. 07. 10.)
- Központi Statisztikai Hivatal 2011: *Népszámlálás*. Budapest, KSH.
- Központi Statisztikai Hivatal 2022: *Népszámlálás*. Budapest, KSH.
- Központi Statisztikai Hivatal é.n.: *Átlagosan 27 évesen költöznek el otthonról*. https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/fiatalok/atlagosan_27_evesen_koltozunk/index.html (letöltve: 2026. 07. 10.)
- László, Tamás 2025: A fiatal felnőtt nemzedékek megküzdési tapasztalatai a járványhelyzet idején egy kvalitatív kutatás tükrében. *Y.Z. – A NIT ifjúság szakmai folyóirata*, 5. évfolyam, 1, 5–23. <https://doi.org/10.69961/Y.Z.2025.1.1>
- László, Tamás 2026: A válsághelyzetek hosszú távú hatásai: Rezilienciaélmény Magyarországon 2021 és 2025 között. In Stefkovics, Ádám – Pillók, Péter (szerk.) *Századvég Riport 2026*. Budapest, Századvég Kiadó, 147–176. <https://doi.org/10.65295/riport2026.6>
- Makó, Ágnes 2015: A szakképzett pályakezdekők munkaerőpiaci helyzete és elhelyezkedési esélyei. *Közgazdasági Szemle*, 62. évfolyam, 5, 502–524.
- Medgyesi, Márton – Nagy, Ildikó 2014: Fiatalok életkörülményei Magyarországon és az EU országokban 2007 és 2012 között. In Kolosi, Tamás – Tóth, István György (szerk.) *Társadalmi Riport 2014*. Budapest, TÁRKI, 303–323.
- Modigliani, Franco – Brumberg, Richard 1954: Utility Analysis and the Consumption Function: An Interpretation of Cross-Section Data. In Kurihara, Kenneth K. (szerk.) *Post-Keynesian Economics*. New Brunswick, NJ, Rutgers University Press, 388–436.
- Monostori, Judit – Szabó, Laura 2024: Együttélési formák, családtípusok. In *Demográfiai Portré 2024. Jelentés a magyar népesség helyzetéről*. Budapest, KSH Népeség tudományi Kutatóintézet, 111–132.
- Murinkó, Livia 2019: A felnőtté válás életút típusai, előzményei és kimenetei a 2000-es években Magyarországon. *Demográfia*, 62. évfolyam, 2–3, 153–198. <https://doi.org/10.21543/Dem.62.2-3.1>
- Papházi, Tibor 2024: *Lakhatási helyzetkép – generációs metszetben*. Máltai tanulmányok, 1, 37–63. <https://real.mtak.hu/192483/1/3-Paphazi.pdf> (letöltve: 2026. 07. 10.)

- Spéder, Zsolt – Murinkó, Livia – Settersten Jr., Richard A. 2014: Are Conceptions of Adulthood Universal and Unisex? Ages and Social Markers in 25 European Countries. *Social Forces*, 92. évfolyam, 3, 873–898. <https://doi.org/10.1093/sf/sot100>
- Századvég 2026: *Európa Projekt 2026. Elemzés – Európa 30 országában. VII. nemzetközi kutatás elemzése: összefoglaló dokumentum*. Budapest, Századvég. <https://doi.org/10.65295/dissz-eu.2026>
- Székely, Levente (szerk.) 2018: *Magyar fiatalok a Kárpát-medencében. Magyar Ifjúság Kutatás 2016*. Budapest, Kutatópont.
- Székely, Levente (szerk.) 2021: *Magyar fiatalok a koronavírus-járvány idején. Tanulmánykötet a Magyar Ifjúság Kutatás 2020 eredményeiről*. Budapest, Társadalomkutató Kft.
- Székely, Levente 2024: *A magyarországi fiatalok jövőképe: család kétségekkel*. Ifjúságkutató Intézet. <https://ifjusagkutatoiintezet.hu/szakmai-iras/a-magyarorszag-i-fiatalok-jovokepe-csalad-ketsegekkel> (letöltve: 2026. 07. 10.)
- UNICEF 2021: *The Changing Childhood Project*. New York, Gallup, Inc. <https://www.unicef.org/innocenti/media/566/file/UNICEF-Global-Insight-Gallup-Changing-Childhood-Survey-Report-English-2021.pdf> (letöltve: 2026. 06. 10.)
- Vaskovics, László 2000: A posztadoleszcencia szociológiai elmélete. *Szociológiai Szemle*, 10. évfolyam, 4, 3–20. <https://ojs.mtak.hu/index.php/szocszemle/article/view/14707> (letöltve: 2026. 07. 10.)